

Seturskúlin

I brúna bók okkara, tað er bókin um arbeiðið í skúlanum, stendur, at seturskúlavirki eigur at koma inn í undirvísingina, og av tí at vit ætla at royna henda skúlskap komandi summar í skóthúsum í Kambdali í Fuglafirði, verður her sagt eitt sindur um, hvat tankin er við einum seturskúla.

Seturskúlin vil fyrri tað fyrsta lata næmingin fáa nærri samband við náttúru, vinnulív og søgu, enn tað kann gerast í skúlastovuni, síðan vil hann ávirka næmingin socialt, t.v.s. hjálpa honum til betur at arbeiða saman og verða saman við øðrum enn tað kann gerast í skúlanum. Hesum báðum endamállum viðvíkjandi visir tað seg stórt sæð, at jú eldri næmingarnir eru, meira interessera teir seg fyrri vinnulívnum — 14—15 ára gamlir fara jú nógvir út í vinnuna — og yngri teir eru, stórrí á hugin fyrri náttúruni, og meir fáa teir burtur úr tí, at læra at vera saman og at respektera rættindini hjá hvørjum øðrum.

Viðvíkjandi tí fyrsta, at læra um eitt evni — staddur hjá tí — mugu teir føroysku lærarnir, sum ætla sær at royna hetta við næmingum sínum í summar, fyrst og fremst

gera sær greitt, hvat ið er á Eysturoynni, sum lærast kann av, og sum ein kann koma til frá Kambdali. Vit eru nokk so væl staddir í hesum føri, tí á eystursíðuni á Eysturoynni er nógv at triva í. Innan fyrri vinnulív er sildaverksmiðjan í Fuglafirði, klæðnavirkið í Gøtu, tótingarvirkið í Svørugøtu og skipa smiðjan og fiska- og turkivirkið á Skála. Av søguligum áhuga eru húsaleivdirnar í Gøtu frá Trónda av, gravarnar hjá flokksmonnum í Skálabotni, tey gomlu fundarstöðini hjá eystringum í Funningsbotni og tey gomlu húsin í Oyndarfirði við grøv og øðrum gomlum innbúgv. Av náttúrfrøðisligum er í Fuglafirði Varmakelda og Trælavatn, einasta stað í Føroyum, hvar lómur eigur, í Oyndarfirði eru Rinkusteinar. Uttan fyrri hesi evni kunnu nevnt kirkjan í Oyndarfirði, prentsmiðjan í Svørugøtu og óivað nógv annað.

Teir lærarar, sum til summars ætla at royna seturskúlan, og vónandi verða teir nógvir, eiga frammanundan at siga klassanum frá tí av hesum ella øðrum, ið ætlanin verður at vitja, so næmingarnir kunnu fáa mest møgulegt burtur úr vitjanini. T.d. kann í samband við

vitjanina á sildaverksmiðjunum sigast frá veiðihættum av sild, arbeiðinum á verksmiðjunum, korunum hjá arbeiðarunum, eksportin av voruni o. s. fr. Nú hugsar onkur, at tað er sum at fara ein klassa upp til real-eksamið at fara á seturskúla við honum; tað og tað skal lærast, og so skulu næmingarnir heim aftur verja sær hava eina leirskulmappu við visindaligum greinum og tekn-lingum sum prógv fyrri, at tey hava fingið nakar burtur úr. Her má gerast vart við, at nokk skal arbeiðast við arbeiðsmappum, men at seturskúli samstundis er gaman og álv-ara, skiftivís er fríliv og skúli. Inn-læring við vitjan, ítróttur, spæl og kvøldskemti, hvort til sína tíð. Veð-urlogið serliga kann broyta eina frammanundan lagda skrá; ein dag, hvar sólin skínur frá morgni til kvølds, fer ongin at seta seg inni at arbeiða við mappum 2—3 timar mitt á degi. Um kvøldið verður hovi til tess, og tað visir seg, at tá ið fyrst gongd er komin á at tekna og skriva niður, tað tey hava sæð og hoyrt, vil næmingurin av sær sjálvum fáa áhuga fyrri, fyrst á seturskúlanum, og síðan heima í skúla stovuni at gera eina arbeiðsmappu yvir ferðina.

Men vit mugu endiliga geva gæt-ur, at arbeiðsmappan hjá fyrri seturskúlan ikki verða eitt prógv fyrri, hvat ið lært er har, eins og nakrir karakterir til realeksamið skulu royna at lýsa tað andaliga niveauð hjá einum realisti. Seturskúli gevur nógv til næmingin, ið ikki kann gradast við bókstovum ella tølum, og nú eru vit inni á tí sosiala. Tað at fara heimanifr og í fleiri dagar sjálvar at skula klára seg millum javnaldrar er fyrri nógv bærara seg upplandi; her er man bert ein í einum stórum flokki ímóti heima kanska at vera eitt centrum, ið alt snarar seg um, og hetta lærir ein at laga seg eftir hinum. Lærarin kemur at kenna næmingin her á ein heilt annan hátt enn heima, upp-daggar ofta nýggjar eginleikar við honum, og næmingurin sær, at lærarin er ikki ódrívi enn onnur fólk, hann bustar tenn, hann rakar sær o. s. fr. Autoritetsforholdið millum lærara og næming viknar, í staðin fyrri kemur eitt meira alment menni skjaligt forhold fram — uttan tó at disciplin hjá læraranum verður ávirkað. Stórrí á hugin er fyrri socialari upplating av næminginum, neyð-ugari er tað, at hesin sleppur fleiri ferðir á seturskúla í skúlatíð síni. Í ár royna vit í Eysturoynni, næsta ár hava vit kanska møguleikar fyrri at sleppa í Streymoy eisini, og verður áhugi fyrri seturskúlanum í Føroyum, mugu vit geva møguleika fyrri hesum virki eisini aðrastaðni.

Fyriuttan fakligu og sosialu út-búgvana kunnu vit nevna triðju missionina hjá seturskúlanum. Í eini tíð, hvar øll tosa um flyting til Havnar og avoyðing av smábýg-um, kann hann vekja ansin hjá tí uppskastið ættarliðinum fyrri tí vøkru náttúru okkara — eisini uttan fyrri tær størstu bygdirnar — og fáa tey til at siggia, at tað bæði er dæm-ligt og livligt á smábýgd.

Skúlasetur fer fram í skúlatíð, er skúli og eigur tí at verða ókeypis. Inntil vit fáa eina fasta skipan við myndugleikarnar koma bornini at gjalda umleið 65 kr. hvør fyrri skeiðið í kost og logi og fyrri bil-ferðir á Eysturoynni. Ferðir við strandfaraskipum og Trónda eru ókeypis fyrri skúlabørn, men neyð-ugt er at siga ekspeditionunum frá frammanundan. Í Kambdali eru madrassar, skaffigreiðir og køks-amboð til hálvthundrað persónar;

soviðhelli eru til bornini, kemur til lærararnar, og stór upphaldsstova við hita at verða í annars. Vit fáa hovi til at nýta húsin frá 1. mai til 1. juli, og frá 20. august til 15. september; tekna fleiri skúlar seg, seta vit eina økonomu at standa fyrri allari matgerð hesar vikur.

Lærarar, ið ætla sær á seturskúlan, skulu gjøgnum skúlanevndina á staðnum senda eina dagsskrá fyrri dagarnar á skúlastetrunum til skúla-stjórnina. Ein dagsskrá kann siggia soleiðis út:

Manadag.

Ferðast til Kambdali.

Týsdag

Ganga til Gøtu at siggia húsaleivdirnar frá Gøtutrónda, klæðnavirki, tótingarvirki, prentsmiðjuna og koyra heim aftur.

Mikudag

Ganga til Fuglafjarðar at siggia Varmakeldu, sildaverksmiðjuna og skúlan og koyra heim aftur.

Hósdag

Koyra á Skála til skipasmiðjuna og turkivirki, steðga í Skálabotni við gravarnar hjá flokksmonnum, vitja tey gomlu fundarstöðini í Funningsbotni og síðan koyra heim aftur.

Fríggjadag

Koyra til Fuglafjarðar, ganga yvir fjøll til Oyndarfjarðar at siggia Rinkusteinar, tey gomlu sethúsin

og handilshúsin og kirkjuna, ganga aftur yvir fjøll og síðan koyra heim

Leygardag

Heimferð.

Ein vanligur dagur á einum seturskúla kann ganga á hendaan hátt:

KL. 7. Upp. Reingering.

KL. 8. Morgunmat.

KL. 9. Langferð.

KL. 13. Døgurði.

Aftaná døgurða verður fri til kl. 15.30 til svimjing (svimjihylur og gjordur við húsin), bóltspæl og annað.

KL. 1530 Millummáli.

KL. 16-18 Arbeiða við arbeiðsmappunum.

KL. 1800 Nátturði. Síðan fri 1½ tíma.

KL. 2030 Temunn.

KL. 2100 Kvøldskemti og sangur.

KL. 2200 Í song.

Ein seturskúli skal ikki fylla allar dagsins timar við fakligum tilfari, men hinvegin er hann ikki tann bera ferja. At greina frá honum annars, og frá tí, sum í honum er, er líka ómøgulegt, sum at siga einum blundum frá litunum á einum málningi. Fyrst tá ið ein sjálvur hevur roynt hann, fatar ein nakkað av tí stóríngna og hugtakandi, ið ger hann til ta størstu uppliving í skúlatíð barnsins, og sum ger, at tá allar skúlabokur eru gloymdar, vilja minni frá seturskúlanum verða líka livandi og vøkru.

Leif Nolsøe.

Tað er grátuligt . . .

(Framhald frá 2. síðu.)

fiskari, um so var at tað gav stemmur at lástast at verða ímóti uppskotinum.

Hett er ein ófatulig argumentation, tí so fellur tað líka lætt at trúgva, at teir 4-5 tingmenninir, sum vildu ganga inn fyrri tí, gjørdur tað fyrri at fiska stemmur millum tey, sum so gjarna sóu at sterkt ol var bryggjað í Føroyum og fri sola av rúsdrekka eisini.

Nei, eg vildi trúð, at um eitt slikt mál — friari ræsur fyrri sterkum oli og rúsdrekka her á landi — kom til atkvøðu á tingi, at so meira enn teir 23 tingmenninir vildu gingi ímóti einum slíkum uppskoti av heilt øðrum grundum.

Ja av hesum grundum:

1. Fyrst og fremst av kristnum grundum. Tí vit eru jú væl enn eitt kristið fólk, og kenna sostatt hvat í Biblian sigur um rúsdrekka.

2. Av medmenniskjaligum grundum Vilja ikki verða við til at leggja freistingar fyrri fótum og byrðar oman á tað fólk, sum teir eru settir at leiða fram til bestu lívslukku.

3. Av nationalum grundum. Vilja ikki verða við at kasta tað skarn á fólk okkara, at tað við hesum niðurbrotandi kreftum, skal smokka niður í sama runudýki, sum forfedrar okkara so mannliga, bæði menn og kvinnur, rip-tu tað upp úr.

Tað er grátuligt, at okkara unga fólk, so lætt kann lata seg osa upp til at atkvøða fyrri tí, sum kemur at fara tað í stóra sorg og trøllan.

Nei, tit ungu, tit vita ikki tykkara egna besta, sum á hasum tjak-fundi hava atkvøtt, sum tit hava.

Tí rúsdrekka er ein harður harri at koma inn undir. Og at geva hesum trælkingarharna friar ræsur, er

at svikja sitt land og tað fólk, sum ein er runnin av.

Hvat ólukka tað verður at loysa hesum harra úr teimum bondum, hann nú er bundin í her heima hjá okkum, hava vit gott dómi um, vit sum í nokur ár hava kunna fylgt við, hvussu hann hevur leikað í uppi í Grønlandi.

Vit gleddu okkum um tað manni lígu stóðu, sum hitt eina sóknarstýri har uppi tók, tá ið tað bannaði útsoluna, tí har á staðnum lógu virkir lamin av hesum rúsdrekka.

Sjálvandi funnst fólk har á staðnum, sum vildu forsvara ólíkindini og tey vistu hvønn veg tey skuldu venda sær. Tey klagðu til lands-hovdingan, og tað var grátuligt at hoyra í tí grønlandska útvarpinum, tá ið boð komu frá honum, at lógin mátti yvirhaldast. Rúsdrekka var fritt, og kommunustýrið var biðið um at taka forboð teirra av.

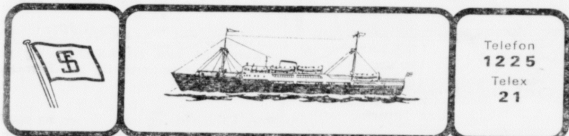
Jú rúsdrekka kongurin dugur at leggja fleir og fleir inn undir sitt harradømi. Har uppi í Grønlandi við at rópa á landshovdingan um at hondheva lógina, at rúsdrekka er fritt. Og her heima hjá okkum við, sum Peter F. Christiansen peikaði á, hvussu lítlið logreglan og toll-myndugleikarnir vildu um lógina:

»... dómi um lógarbrot eitt nú tá Skipafelagið hevði 40 ára stovningardag, og tá ið nýggja skipið hjá DFDS kom fyrstu ferð á Havnina í summar (1965). Tí var skonkt í stórum meðan skipini lógu við bryggju í Havn.» Jú, tað er grátuligt!

Henry Andreasen,
Klakksvík.

Greinskrivarin mistekur seg eitt sindur. Haldor Hansen er ikki logtingsmaður nú.

bls. 27.

Telefon
12 25
Telex
21

Skip	Ør København	Ør Aalborg	Ør Halmstad	Ør Leith	Ør Føroyum
LOUIS S.				5.4.	7.4.
MARGOT	4.4.	2.4.	3.4.		7.4.
TJALDUR	8.4.				10.4.
MARGOT	18.4.	16.4.	17.4.		21.4.
TJALDUR	26.4.	23.4.			29.4.

PF SKIPAFELAGID FØROYAR

Grannskoðan

Eg átaki mær alt vanligt grannskoðaraarbeiði. Eri at hitta á telefon Tórshavn 1597.

CARL VILHELM WEIHE

statsaut. grannskoðari.

Skrivstovumaður

Søkt verður eftir dugnaligum skrivstovumanni til sjálvstøðugt arbeiði. Hondskrivað umsókn við møguligum prógvum og viðmælum, verður at senda Telefonverkskrivstovuni innan 22. í h.

Løn sambært sáttmála millum Føroya Løgting og Starvsmannafelagið.

TELEFONVERKIÐ

Seinasti dagur at flýggja inn mótmæliskortini viðvíkjandi ruskstöðini í Havnardali verður sunnudagin tann 7. april.

STARVSNEVNDIN